

arallegim

Un fulletó 'noir' en la Barcelona dels 40

XAVI SERRA

Després de traslladar al llenguatge de la historieta la Marianela de Benito Pérez Galdós a *Nela* (Astiberri), el canari

Rayco Pulido torna a posar el focus en un personatge femení al seu nou còmic. A *Lamia*, la Laia treballa en el programa de ràdio més popular de la Barcelona de postguerra, *El consultorio de Elena Bosch*, responnent per escrit a aquelles cartes que mostren una versió de la realitat massa incòmoda per als rígids valors religiosos de l'emissora. Està embarassada del seu primer fill i pendent del retorn del seu marit. Però com apunta el títol, que fa referència a un monstre mitològic que devorava els nens de les altres mares consumit per la pena d'haver perdut els seus fills a mans d'Hera, en la Laia no tot és el que sembla.

Pulido utilitza els recursos del gènere negre (sorpreses, girs, trames criminals) per retratar una Barcelona de principis dels 40 on la pressió moral s'exercia amb especial violència sobre les dones. Amb un dibuix sintètic en blanc i negre pur, on predominen unes línies rectes gairebé opressives, *Lamia* funciona com a fulletó *noir* voluntàriament excessiu i grotesc, ple de personatges i situacions truculentes, com una reacció neuròtica a una societat repressiva davant la qual la bogeria potser és la resposta racional. ♦♦

LAMIA
RAYCO PULIDO
ASTIBERRI
88 PÀG./16 €

XAVIER BERTRAL

Viure en una societat inacabada

SIMONA ŠKRABEC

Llegir Carles Rebassa és, d'entrada, un antídoto potent contra el *Merlí* dels dilluns al vespre.

No deixa de ser necessari qüestionar la popularitat que adquireixen les preguntes sobre la vida fetes amb sordina, les que es queden només a mig camí. La sèrie televisiva es caracteritza per una atmosfera políticament correcta en què la transgressió és mantinguda dins dels límits del que és acceptable. La societat té així només la funció d'una enorme trituradora en què tot el que podria tenir arestes és transformat en un assumpte lleuger que es pot resoldre durant la sobretaula.

Hi ha un profund engany en aquesta perspectiva. Perquè una societat funcioni com un espai inte-

EREN ELLS
CARLES REBASSA
ANGLE EDITORIAL
PREMI PIN I SOLER
DE NOVEL·LA
288 PÀG./17,90 €

grador, no n'hi ha prou posant a la pantalla una classe escolar a la manera d'un *melting pot* on hi ha una noia africana –que mai diu res i fa de quota silenciosa–, uns gais ben plantats i una noieta de l'Est amb costums sexuals desimbolts, cosa que, de passada, confirma el prejudici sobre l'únic interès que poden tenir les estrangeres.

El llunyà 1988 Gayatri Chakravorty Spivak va llançar un assaig amb el títol eloqüent: “¿Els subalterns poden parlar?” Aquesta és la qüestió clau que qualsevol societat s'ha de plantejar. ¿Poden parlar els subalterns del nostre entorn? ¿Els grups no dominants, les persones als marges, tenen veu? ¿Poden articular els seus relats, que són sovint incòmodes, desagradables, irresolubles? Una societat està feta de veus no sentides, de relats que s'obliden o que queden arraconats

i no aconsegueixen convertir-se en cap mena d'història per compartir. Els relats transmesos per canals íntims, de tu a tu, ens retornen la valentia de gestionar no només el que és bonic i amable, sinó el que és definitivament difícil o dolorós.

El retrat d'un grup de nois de setze anys ens posa davant de la pregunta: quin és el perquè de tot plegat? En lloc de partir de relacions d'amistat o d'irrompibles laços familiars, Carles Rebassa parla d'uns nois que només coexisteixen en uns mateixos carrers. Delata així la buidor de la creença que per mera proximitat ja teixim lligams de pertinença. La seva novel·la és un contramodel de la novel·la de formació que tant va ajudar a fixar els espais d'identificació col·lectiva, convencent-nos que si ens movem pels mateixos indrets ja formem part d'una “comunitat imaginada” en paraules de Benedict Anderson.

Trencar totes les seguretats

Eren ells aprofundeix enormement en la noció vaga de l'espai compartit i va trencant una a una totes les seguretats. El procés d'esdevenir adult és narrat amb una bellesa inusual, hi ha escenes en què aflora una tendresa corprenedora. Però Rebassa no és cec tampoc pel perill espantós d'aquest procés. Els nois que estan disposats a transgredir tots els límits es podrien fàcilment convertir en un nucli de complicitat cega, com en aquell institut on anava el jove Törless de Robert Musil, o podrien perdre's com els noiets brutalment interromputs en el seu creixement, com amb tanta sensibilitat va mostrar Blai Bonet.

La novel·la de Carles Rebassa no només planteja la qüestió de com arribar a l'edat adulta sense danys irreparables, sinó que dona també una resposta coherent. El jove autor reivindica una vida imperfecta, una ciutat inacabada, l'espai de dubte i d'improvisació. És en aquesta confrontació constant amb l'irresoluble en què ens fem forts com a societat, esmolem les eines de l'anàlisi i la capacitat de comprensió. La tolerància com a doctrina, en canvi, no té capacitat de transformació i és apta només per a les pantalles televisives que ens entretenen i consolen. ♦♦

Ningú no coneix ningú

MARINA PORRAS

“La gran tragèdia de l'home és que està sol. La gran recerca de l'home és la companyia [...] I ve aleshores que invoquem els

àngels que acudin al nostre socors i ens escoltin com els contem les nostres coses”. Ho va escriure Eugeni d'Ors, però ho podria haver escrit Elizabeth Strout parlant de Lucy Barton; una dona que té vocació d'escriptora i que necessita explicar la seva història, la que no és altra que la història de la seva solitud. Els dies que passa acompanyada de la seva mare a l'hospital són el punt de partida per acabar recordant tota una vida. Estructurat en capítols curts, en

algunes pàgines gairebé com si fos un dietari, la Lucy va modelant la seva memòria perquè pugui ser narrada en forma de novel·la que acaba convertint-se en una autoafirmació.

El de la Lucy és el relat d'una nena que va créixer rebutjada per la seva pobresa, que vivia en un garatge i que un cop adulta (i havent triomfat com a escriptora a Nova York) encara té d'alguna manera la veu d'aquella marginada. Però no és sentimentalisme: és l'única manera que té de relacionar-se amb el món, com una nena llançada bruscament dins una societat que no coneix: “Tot d'un plegat noto que se m'infla a dintre la consciència d'unes tenebres conegudes [...] i llavors em fico a la primera botiga de roba que trobo i comento amb algun desconegut el

EM DIC LUCY BARTON
ELIZABETH STROUT
EDICIONS DE 1984 / DUOMO
TRADUCCIÓ D'ESTHER TALLADA
216 PÀG./16,80 €

disseny de les samarretes que els acaben d'arribar. Deu ser així com la majoria de nosaltres ens les empeqem per tirar endavant en el món, mig coneixent, mig sense conèixer”.

Indagar en la condició humana

La relació amb la mare, a qui fa dècades que no veu, és el centre del relat. Quan es troben a l'hospital no hi ha l'episodi de sinceritat i emoció que esperaríem. En canvi, la mare comença a parlar sobre misèries i fracassos de veïns i coneguts. Com si la conversa banal fos l'única manera que té de comunicar-se amb la filla. De fet, és l'única manera que té d'estimar-la. El silenci entre elles és la incapacitat de la mare per explicar-se i la incapacitat de la Lucy per comprendre-la. La

frase “Potser és això el que va voler dir, però no sé què volia dir la mare” es repeteix molt, i és aquesta idea que mou el llibre i la vida de la Lucy.

Ella mateixa té dues filles, que estima amb bogeria però sap que estan ressentides perquè els ha fet patir un divorci i perquè ha pres moltes decisions que no entenen. La Lucy narra la relació amb les nenes com si ens volgués dir que elles tampoc podran arribar a conèixer del tot la seva mare. Perquè no sabem, i no sabrem mai, el que és conèixer del tot una persona. I és això el que vol dir-nos Strout, que sap molt bé, com diu un personatge, que la seva feina com a escriptora “consisteix a informar-nos de la condició humana, a explicar-nos qui som i què pensem i què fem”. ♦♦